Redactiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.

Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.

Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat: în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ insertiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care-ḑi

Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe anŭ.

Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Brasovŭ
a administrațiune, piața mare, Têrgulu Inului Nr. 30 etagiulu I.: pe unu anu 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unu anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și insertiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 125. — Brașovŭ, Mercurĭ, 9 (21) Iunie — 1893.

Brașovŭ, 8 Iunie v.

Criticândŭ politica internă și esternă a Austriei, delegatulŭ cehŭ Herold a ḑisŭ, între altele, că Austria ar fi pututŭ sĕ facă o politică sud-slavică și sĕ se ocupe de sórtea țerilorŭ balcanice, pentru-ca printr'o sănĕtósă politică națională și economică, sĕ-șĭ câștige simpatii între aceste popóre; dér Austria a negligeatŭ aceste momente principale.

Politica sud-slavică, ce n'a făcut'o regimulŭ, o facŭ acuma Slavii de sudŭ înșișĭ, între carĭ rolulŭ principalŭ în monarchiă ilŭ jócă Croații.

Aspirațiunile sud-slavice s'au manifestatŭ de curêndŭ, în modŭ demonstrativŭ, cu ocasiunea unui mare comersŭ, ce l'a arangiatŭ reuniunea universitară din Agram, „Zastava", din incidentulŭ sĕrbătoririi morții marelui patriotŭ croatŭ, conte Ioanŭ Drascovicĭ, și la care au luatŭ parte vre-o 1500 persóne.

Toasturile, ce s'au ținutŭ la acestŭ comersŭ, s'au ocupatŭ mai numai cu „marea Croațiă reunită". Slovenulŭ din Laibach, archivarulŭ Kobaly, a vorbitŭ de dreptulŭ istoricŭ comunŭ, care légă pe Croațĭ cu Slovenii. Astăḑĭ, ḑise elŭ, Slovenii formézǎ antegarda, déră nu mai multŭ în contra Turcilorŭ, ci în contra potopului germanŭ. Unŭ altŭ vorbitorŭ, Hribav, a ḑisŭ, că „Slovenii și Croații se vorŭ unì, pentru că amêndouĕ popórele au aceeașĭ limbă, aceeașĭ ideă și același sufletŭ, ele se încredŭ în dreptatea lui Dumneḑeu". Entusiasmulu ce l'au produsŭ aceste cuvinte a fostŭ așa de mare, încâtŭ vorbitorulŭ a fostŭ purtatŭ pe umerĭ. A mai vorbitŭ unulŭ, Kumicicĭ, în numele Croațilorŭ istrianĭ. „Nu înțelegemŭ", ḑise elŭ, „cum póte esista în țéră o partidă (adecă partida guvernamentală din Croația), care se opune ca patria sĕ fiă mai mare. Noi Istrienii voimŭ sĕ ne punemŭ sub aripile națiunei și ei ne respingŭ".

In fața acestorŭ aspirațiunĭ pentru „marea Croațiă" este interesant ceea ce se raportézǎ despre cuvintele, ce le-a adresatŭ monarchulŭ delegatului croatŭ guvernamentalŭ Crnkovics la prânḑulŭ dela palatŭ. Majestatea Sa sĕ fi ḑisŭ adecă, între altele, că Croația posede o autonomiă, ca nicĭ unŭ altŭ regatŭ în monarchiă și că póte sĕ fiă fórte mulțumită.

Câtŭ de mulțumită este Croația se vede din luptele și încordarea ce domnesce între cei din tabĕra banului Khuen-Hedervary și între oposițiune, se vede din manifestațiile de feliulŭ celei amintite și chiar din faptulŭ, că guvernulŭ ungurescŭ până aḑĭ n'a pututŭ sĕ resolveze cestiunea numirii unui archiepiscopŭ în Agram de temere ca sĕ n'ajungă la acestŭ postŭ unŭ prea mare patriotŭ croatŭ.

O fóiă din Germania, vorbindŭ de cestiunea boemă ḑice, că monarchia ar puté sĕ facă mai multŭ pentru Slavii sĕi. De acéstă părere suntŭ și Croații, carĭ nisuescŭ la unŭ mare și puternicŭ regatŭ sudslavicŭ. Nu scimŭ, décă contele Kalnoky, pentru stabilirea păcei interióre atâtŭ de necesare, s'ar puté împăca cu aceste nisuințe, dér ele esistă și prindŭ totŭ mai afunde rădĕcinĭ în poporulŭ croatŭ, și acésta amŭ voitŭ noi sĕ constatămŭ în cele premergĕtóre.

Din Delegațiunĭ.

In amêndouĕ delegațiunile s'a discutatŭ *starea provinciilorŭ ocupate.*

Ministrulŭ comunŭ de finance, șefulŭ administrației din Bosnia, D-lŭ de Kallay a declaratŭ în o comisiune de patru a delegațiunei ungare, că décă desvoltarea Bosniei și Herzegovinei continuă ca până acum, aceste provincii vorŭ puté fi în curêndŭ considerate printre țĕrile cele mai bogate ale peninsulei balcanice. Inlocuirea cu altă formă de impositŭ a dijmei actuale, ar fi actualmente inoportună. Afacerile militare în aceste provincii facŭ progrese sistematice; sporirea populațiunei e favorabilă; adecă de 1,09 la sută. Președintele comisiunei declară că ia actŭ cu satisfacțiă de desvoltarea administrativă și economică a Bosniei și Herzegovinei și de faptulŭ că aceste provincii acoperŭ cheltuelile lorŭ prin propriele lorŭ mijlóce. Președintele a esprimatŭ în același timpŭ recunoscință comisiunei pentru activitatea liniștită și fecundă a d-lui de Kallay.

Raportulŭ de mai susŭ alŭ ministrului Kallay descrie, precum se vede, stările din Bosnia și Herțegovina în colorile cele mai favorabile. Nu totŭ aceeașĭ impresiune amŭ primit'o, când amŭ cetitŭ raportulŭ despre ședința dela 16 Iunie a delegațiunei austriace. In acéstă ședința delegații cehĭ, *Masaryk* și *Herold*, au făcutŭ o critică puținŭ măgulitóre administrațiunei bosniace, care a adusŭ pe ministrulŭ Kallay în mare strimtóre.

Masaryk ḑise, că datele, ce le conține raportulŭ d-lui Kallay suntŭ în mare parte fictive. Frumósele drumurĭ de ferŭ, clădirĭ și grădinĭ, ce s'au construitŭ în Bosnia pe banii visteriei statului, nu suntŭ încă o dovadă pentru o administrațiune escelentă. In privința socială nu s'a făcutŭ mai nimicŭ, pentru stările agrare în Bosnia guvernulŭ n'a făcutŭ mai nimicŭ și ceea ce a făcutŭ e în multe privințe mai rĕu, de cum era sub guvernulŭ turcescŭ. Țĕranulŭ, care a trăitŭ sub acestŭ guvernŭ în Bosnia, simte acum mai tare greutatea dărilorŭ. Poporațiunea se plânge de nedreptățĭ și de crudelitățĭ, mai alesŭ la încassarea dărilorŭ. Cassele de ajutorare districtuale nu vinŭ în ajutorulŭ poporației, cum ar trebui, ci părtinescŭ aci pe unulŭ, aci pe altulŭ etc. Gendarmii au devenitŭ pentru Bosnia o adevĕrată calamitate. Bătătóre la ochĭ este marea mulțime de pedepse, ce le dictézǎ poliția, pentru fiăcare lucru de nimicŭ. Unŭ copilŭ a spartŭ o ferésträ și e pedepsitŭ pentru acésta cu 30 fl. Décă unŭ țĕranŭ nu anunță de vreme, că vaca sa are sĕ fete, este pedepsitŭ. A cânta în cârciumă cântece, carĭ se parŭ suspițióse poliției rurale, este opritŭ, și celŭ ce face acésta, este pedepsitŭ. Multe suntŭ plângerile și în contra funcționarilorŭ mai înalțĭ, carĭ adeseorĭ șicanézǎ și pe locuitorii idigenĭ.

Procederea guvernului în cestiunĭ culturale nu corespunde cerințelorŭ poporațiunei. Școla confesională n'ar trebui condusă în spiritulŭ „liberalismului" din Viena, séu din Pesta. Ce privesce naționalitatea, administrația bosniacă se silesce a crea o naționalitate bosniacă deosebită. Locuitorilorŭ nu le este permisŭ sĕ fiă nicĭ Sêrbĭ, nicĭ Croațĭ. Nu s'a încuviințatŭ înființarea unei reviste sêrbescĭ în Mostarŭ. Din Serbia suntŭ oprite și cărțile cele mai nevinovate, broșurile și ḑiarele oprite se confiscă, și décă vreĭ sĕ-i facĭ unuia rĕu, n'ai decâtŭ sĕ-i trimițĭ ḑiare oprite din Serbia, atuncĭ tótă administrația bosniacă se năpăstuesce asupra lui, elŭ este arestatŭ și pedepsitŭ. La drumurile de ferŭ se cere cunoscința limbei germane și maghiare, ba tótă administrația drumurilorŭ de ferŭ se conduce numai în spiritulŭ națiunei maghiare. Bosnia și Herțegovina se privescŭ ca anexate de Ungaria, nu de Austro-Ungaria. Décă la gimnasiulŭ din Sarajevo suntŭ optŭ Maghiarĭ, atuncĭ instrucțiunea se propune în limba maghiară. Cei-l'alțĭ patru cincĭ nu vorŭ primi însĕ instrucțiunea în limba lorŭ.

Este o notă caracteristică a politicei maghiare, de a asupri naționalitățile, alergândŭ după idei de statŭ abstracte. Bosnia și Herțegovina, încheiă Masaryk, suntŭ țĕrĭ slave; ca sĕ fiă administrate cu dreptate, nu trebue sĕ li-se impună vre-o ideă de statŭ apusénŭ séu orientalŭ, ci trebue sĕ fiă guvernațĭ, ca Slavĭ, în spiritulŭ poporațiunei slave.

A mai vorbitŭ Dr. *Herold*, blamândŭ cu deosebire politica guvernului Bosniei cu privire la naționalitate și la limbă. Nu înțelege, de ce voescŭ sĕ creeze o nouă limbă bosniacă? Pe Bosniacĭ nu voescŭ sĕ-i numéscă Sêrbĭ, pentru că se ferescŭ de a stabili o legătură națională între ei și poporulŭ din Serbia. Dér nicĭ Croațĭ nu voescŭ sĕ-i numescŭ pe Bosniacĭ, pentru că nu voescŭ sĕ admită nicĭ o legătură națională cu țĕrile croate. Așa s'a lățitŭ părerea în ḑiaristică, că

FOILETONULU „GAZ TRANS."

ESCURSIUNĬ

pe munții țĕrei Bârsei și ai Făgărașului

de

Ioanŭ Turcu.

II. Branulŭ cu plaiurile și piscurile sale. Locŭ în regiunea lemnului, cu pădurĭ, pășunĭ și prea frumóse pocnĭ întinse.

(Urmare).

Casele Brănenilorŭ și astăḑĭ suntŭ clădite mai tóte din lemnŭ, astfelŭ că clădirile economice stau în strînsă legătură cu casa; apoi și spațiulŭ curții, ce mai rĕmâne, încă se închide de regulă în formă de cuadratŭ séu oblungŭ, cu părețĭ înalțĭ și tarĭ, construițĭ din bârne de bradŭ, așa că curțile și casele mai tuturorŭ Brănenilorŭ, clădite și închise astfelŭ, aparŭ ca atâtea și atâtea drăgălașe castele de lemnŭ, castele împrăsciate pe plaiurile și văile Branului până susŭ la frontieră.

In aceste castelușe locuesce modestia nemărginită și caracterulŭ pacinicŭ, locuiesce sinceritatea, soții nedespărțițĭ ai Brăneanului.

Branenii comunică dela unulŭ la altulŭ, la biserică, la orașŭ și în comunele vecine, pe josŭ séu călare. Comunicația cu carulŭ se face fórte rarŭ, avêndŭ carĕ numai puținĭ, anume numai câte unii din locuitorii de lângă drumurile principale; apoi în comunele Branului, din drumurile principale în laturĭ, nicĭ nu se póte comunica cu trăsura, ci numai pe josŭ séu călare.

Pe văile și pe plaiurile Branului, afară de puținŭ grâu de primăvéră, puținŭ orzŭ și puținŭ ovĕsŭ, ce se află icĭ colea și care de regulă numai târḑiu, prin Septemvre, se cóce pentru seceratŭ; apoi afară de cartofĭ (picioicĭ), carĭ cu deosebire susŭ în comuna Fundata lângă frontieră se facŭ cu îmbelșugare, alte bucate nu se facŭ. Brănénulŭ, între referințele comerciale normale, își acopere tóte lipsele sale casnice cu producte cumpărate din România. De acolo își aduce elŭ, pe calŭ, cu deosebire mălaiulŭ (cucuruzulŭ), carele este nutremêntulŭ principalŭ alŭ lui, căcĭ mai avêndŭ încă vre-o câteva vite și una séu douĕ vacĭ cu lapte în bătătură, cu laptele și brânḑa dela acestea, ce mulțămitŭ le consumă cu mămăliguță, își ține tótă casa. Pânea este o raritate la Brănenĭ; numai cam la ḑile marĭ cumpĕră gata. Apoi suntŭ locurĭ, ca d. e. în comuna Fundata, unde Brăneanulŭ trebue sĕ-șĭ aducă și apa de beutŭ și lemnele de lipsă pentru focŭ de pe teritoriulŭ României, căcĭ aicĭ la noi nu are în apropiere.

Incetândŭ așa ḑicêndŭ mai cu totulŭ economia de vite, unii dintre Brănenĭ își câștigă pânea de tóte ḑilele, cu câte puținŭ comerciu, ce lŭ facŭ în România, și cu alte întreprinderĭ mai micuțe, ca d. e. ferăstrauă, morĭ, piuă, cărăușii și boltițe, ce le țινŭ aicĭ. Cei mai mulțĭ mergŭ la lucru în România ca ḑilerĭ. Acolo își câștigă câte puținĭ banĭ, cu carĭ apoi își plătescŭ nĕcasurile și sarcinile publice la noi, și își susținŭ modestele și nepretențiósele lorŭ familii.

Afară de acésta, mai fiă-care Brănean are la casa sa în bătătură vre-o câteva oițe, cei mai cu stare până cătră 30—40 oi, și câte 1—2 văcuțe cu lapte. După acestea se îmbracă și din laptele, brânza și untulŭ lorŭ apoi își susținŭ casa, — și crescŭ Brănenii în aerulŭ celŭ de munte sănĕtoșĭ, tarĭ și voinicĭ ca munții, ce-i încunjură, pentru-că între ei și în casele lorŭ n'a intratŭ nicĭ corupțiunea beției și nicĭ alte rele, carĭ în unele locurĭ bântue amarŭ populațiunea dela țéră. Prisosulŭ din puținulŭ lapte, untŭ, brânză și lână, ce le mai póte încă produce Brăneanulŭ dela vitișórele sale, în cantitățĭ însĕ fórte micĭ, ilŭ vinde în apropiere, séu mai în depărtare la Brașovŭ, după cum póte.

Suntŭ Brănenĭ, și cu deosebire Brănence bĕtrâne, carĭ în naivitatea și sinceritatea neprefăcută a lorŭ, se laudă și făcêndu-șĭ cu mare pietate cruce, mulțumescŭ lui Dumneḑeu, că *„nu sciu cum*